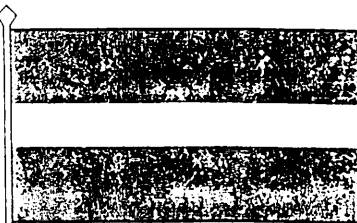
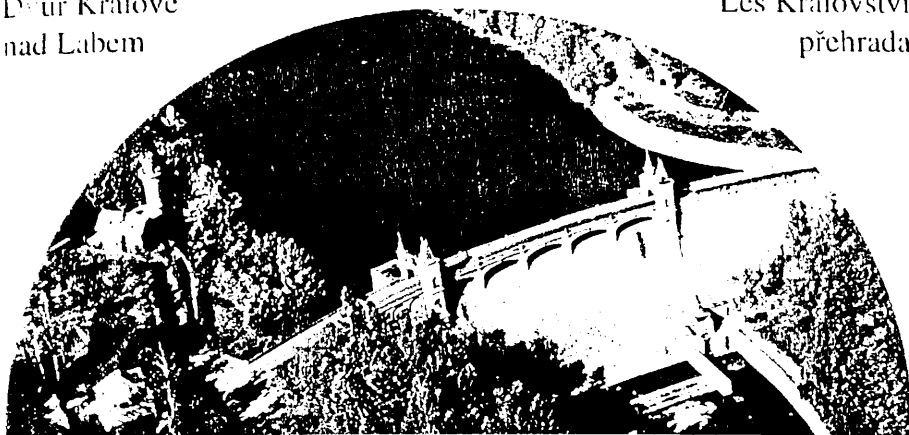

Dvůr Králové
nad Labem

Les Království
přehrada

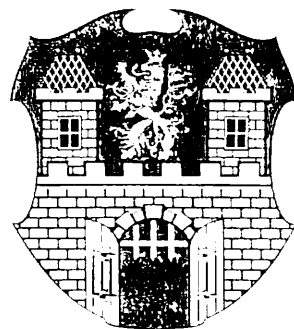

Takto už šes: let vypadá prapor
našeho města. Podrobnosti se o něm
dočtete na straně 1.

DVŮR KRÁLOVÉ NAD LABEM

VLASTIVĚDNÉ ČTENÍ O NAŠEM MĚSTĚ I JEHO OKOLÍ

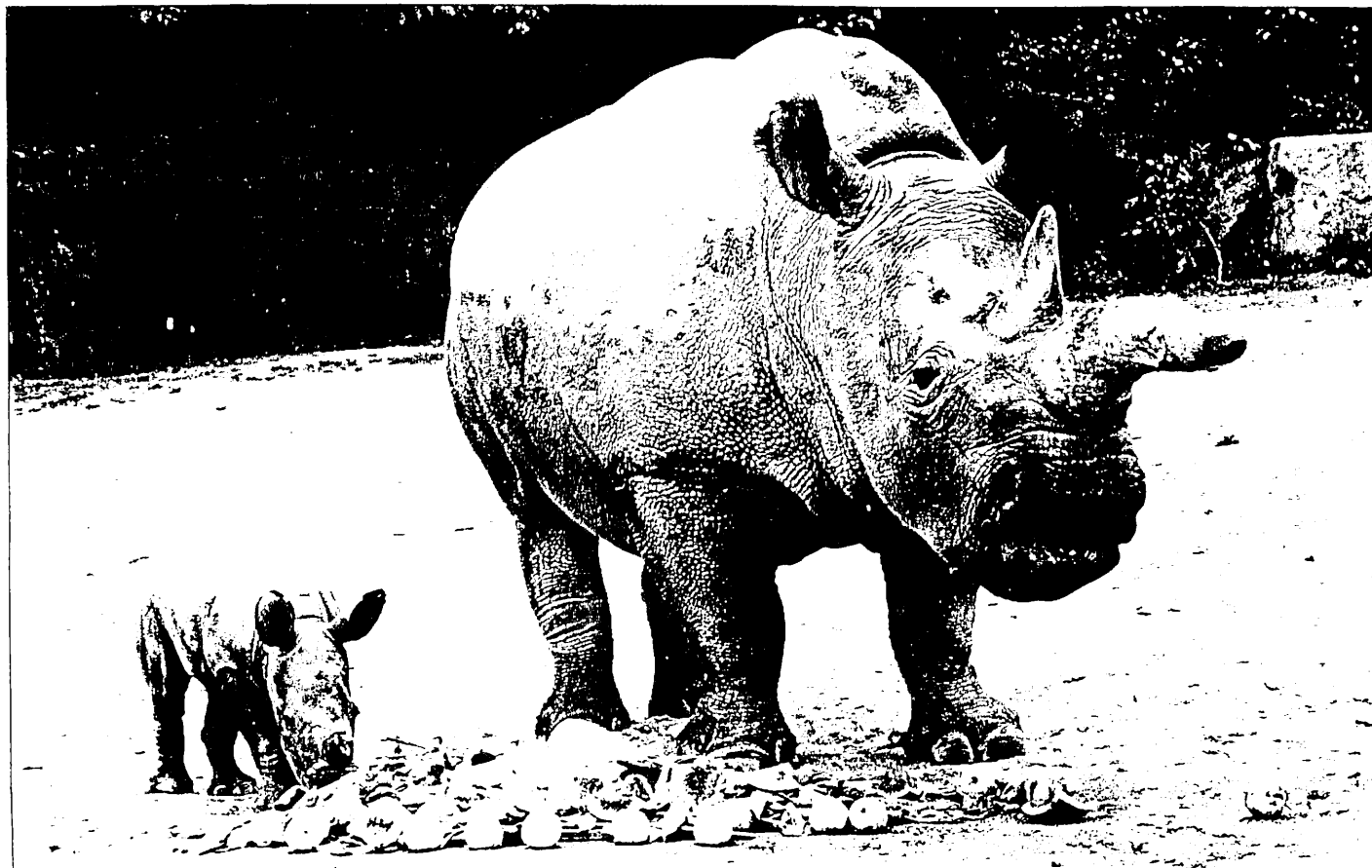
Z DALŠÍCH ZAJÍMAVOSTÍ A UDÁLOSTÍ ROKU 2000

Vyšlo 15. prosince 2000

• II. řada - číslo 7

• Cena 25 Kč

Nejuzácnějším mládětem na světě, narozeným v roce 2000 v zajetí, je samička severní formy nosorožce bílého. Narodila se 29. června 2000 ve Dvoře Králové nad Labem. Tento poddruh nosorožců je před vyhoubením. V přírodě žije posledních 25 zvířat, v zajetí 10, z toho 9 je v majetku královédvorské ZOO. Porod i první měsíce života mláděte byly poprvé v historii českých ZOO přenášeny internetem.

FOTO RNDr. DANA HOLEČKOVÁ

JAK NAŠE ZOOLOGICKÁ ZAHRADA VSTOUPÍ DO NOVÉHO TISÍCILETÍ

Naposledy jsme ve Vlastivědném čtení psali o Zoologické zahradě ve Dvoře Králové nad Labem před dvěma lety, v říjnu 1998. Bylo to dvanáct stránek zajímavostí ze současné ZOO a barevná příloha se snímky z nového pavilonu Ptačí svět. A celé jedno číslo našeho časopisu jsme zoologické zahradě věnovali v srpnu 1996. Bylo to v době, kdy byla do funkce ředitelky uvedena RNDr. DANA HOLEČKOVÁ. Za téměř pět let jejího působení v této funkci se v ZOO mnoho změnilo, zahrada dnes patří nejen mezi nejznámější, ale také nejlepší české zahrady doma i v zahraničí.

*** Paní ředitelko, je zahrada připravena na vstup do nového tisíciletí?**

Věřím, že ano. Pokusili jsme se proto v posledních pěti letech vyřešit dlouho se vleklou problémy, jakými byly jednak některé zastaralé, nevyhovující či chybějící objekty se zvířaty, ale i tíživé nedostatky v rámci služeb pro návštěvníky.

*** Myslíte tím restauraci?**

Nejen to. Ještě v roce 1996 nebyla v ZOO trvale řešena ani sociální zařízení pro osoby se sníženou pohyblivostí. Proto vlastně prvním počinem bylo jejich zbudování a každoročně tuto kapacitu rozšiřujeme. A ač se jedná o otázku poněkud prozaickou, návštěvníci tyto naše služby oceňují.

Přelomem byla výstavba restaurace v roce 1999, která po celý rok poskytuje teplé stravování ve velmi atraktivním a neotřelém prostředí. Návštěvníci mohou při občerstvení pozorovat krásné madagaskarské lemury katedrály v zimě uvnitř a v létě z venkovního sezení pod pergolou před restaurací. Nemusím proto vysvětlovat, proč se restaurace jmenuje „U lemurů“.

*** Na její výstavbu jste získali dotaci?**

Ne. Jako ostatně téměř na žádné investiční akce, prováděné v posledních letech. Po pravdě řečeno, když jsem v lednu 1998 připravovala plán investic a velkých oprav a to jak pro rok 1998, tak i následující, zjistila jsem, že normálním postupem věci bychom neměli prostředky na výstavbu restaurace ani v roce 2000. Představa, že do roku 2000 a poté do nového tisíciletí vstoupíme bez solidního stravovacího zařízení, byla nepřijatelná. Začali jsme horečně promýšlet možnost změny této pesimistické prognózy a hledat strategického partnera pro výstavbu.

nakonec jsme našli Prazdroj Plzeň, ale i firmy CocaCola a Schöler. Zároveň jsme začali s pracemi na projektu, který velmi rychle zpracoval ing. Čížek z firmy ADIP Hradec Králové. Součástí projektu bylo i řešení napojení restaurace na hotel, který by měl být jejím pokračováním.

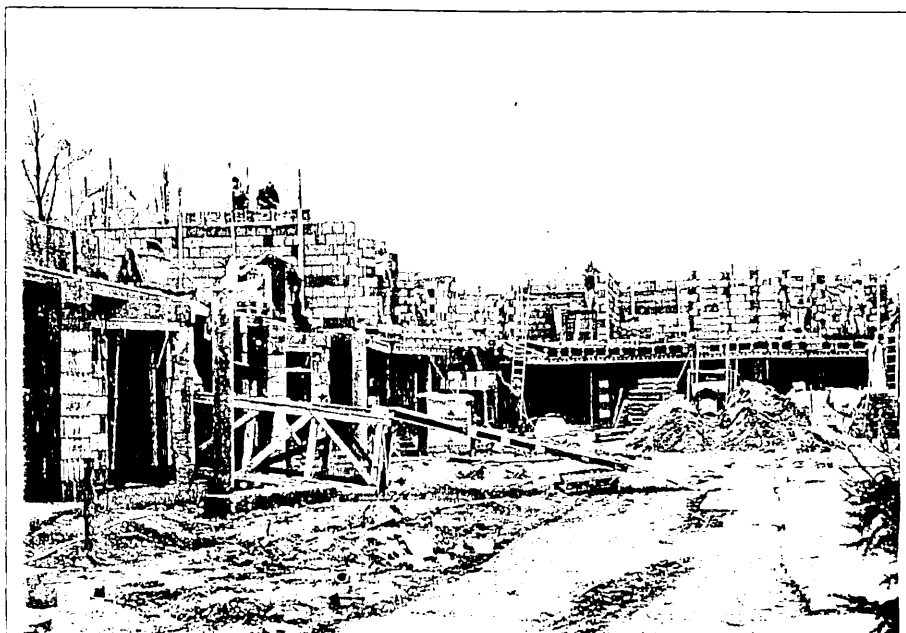
*** Myslíte, že výstavba hotelu v areálu ZOO je reálná?**

Nejen to, výstavba již začala a do vánoce zde bude dokončena jeho první část.

Rádi bychom oslavy 55. výročí otevření naší ZOO pro veřejnost v květnu 2001 uspořádali s využitím našeho nového hotelu. Projekt úspěšně dokončil ing. A. Šanda, královédvorský občan, a upřim-

ně se těším na realizaci, protože jsem přesvědčena, že je-li naše restaurace originální, tak její „siamské dvojče“ hotel bude neméně atraktivní a samozřejmě jeho využití půjde i za hranice zoologické zahrady. Bohužel, naše město totiž zatím žádný skutečný hotel pro ubytování nenabízí.

Samozřejmě i v rámci hotelu (podobně jako tomu bylo u restaurace) by měla vzniknout nová expozice zvířat. Tentokrát by se mělo jednat o kapské zemní veverky - zajímavé africké hlodavce, žijící např. v Kalahari. Navíc uvažujeme o jejich spojení s africkými příbuznými našich vrabců - snovačů.

Výstavbu hotelu v ZOO provádí firma BAK Trutnov. Snímek je z 11. listopadu 2000.

* A proč hotel stavíte?

Na všech veletrzích cestovního ruchu narážíme neustále na problém především zahraniční a vzdálenější klientely. Slyšíme: „Ano, ZOO se nám líbí, ale chceme program na celý den, tj. přes den prohlídku ZOO s možností oběda a potom ubytování.“

Pokud nebudeme moci ve městě ubytovat celé zájezdy, přijdeme o řadu potenciálních návštěvníků.

Dále se domnívám, že i pro rozvoj našeho města je důležité, aby návštěvníci ZOO vnitřní město neměli. Protože po celodenní prohlídce se ve městě zastaví málokdo. A také, po pravdě řečeno, co by tam dělali. I přes snahu nabídnout např. prohlídku věže kostela, která je první vlašťovkou, by návštěvníci viděli pouze zavřeně obchody.

Zkrátka, přijdou-li do města alespoň přes léto další lidé, kteří se jako výletníci budou chtít pobavit, najíst se a nakoupit, snad se změni strategie většiny dvorských majitelů obchodů.

* A co prodejny suvenýrů?

Myslím, že mezi služby návštěvníkům patří i možnost koupit si nejen propagační zboží, jako jsou pohledy a plakáty, ale i užité předměty, jakými jsou pro děti hračky a pro všechny hezká trička, hrnečky, knihy a pod.

Proto jsme po vzoru holandských a amerických ZOO otevřeli již na konci roku 1996 v rámci všech českých zoologických zahrad jako první velký ZOO-shop. Jeho úspěšnost nás utvrzuje ve správnosti našeho rozhodnutí. Svým způsobem i dobrá prodejna se zajímavým zbožím je pro návštěvníky expozici - „pavilonem“, kam se uchylují často v zimě,

kdy zastavka ve vyhlášeném obchodě zpříjemní prohlídku zahrady.

* Daří se vám také v chovatelsví?

Jednoznačně vrcholným, doslova světovým úspěchem, je narození „mláďete milénia“ - severní formy nosorožce bílého na konci června tohoto roku.

Jsem ráda, že mnohaleté úsilí velké řady pracovníků ZOO je konečně korunováno úspěchem. Důležitým počinem bylo především dovezení našeho samce Saúta zpět z USA, i když řada skeptiků pochybovala, že se kdy z USA některé zvíře vrátí. Saút nejen, že přestál transport přes oceán bez problému, ale předtím v USA začal pravidelně pářit jednu ze samic. Prá-

vě tento fakt a také skutečnost, že do skupiny našich samic přišel po devítileté přestávce jako „nový“ samec, změnil sociální strukturu a došlo ke změně hormonálních aktivit samic. První mláďe je nejlepší odměnou a my doufáme, že ne poslední.

Velkou radost máme také z opakovaných odchovů gepardů a největších šelem z Madagaskaru - los, protože v počtu mláďat jsme třetí na světě!

Letos v listopadu jsme navázali na naše světové úspěchy v odchovech - dnes v přírodě stále mizejících - psů hyenových.

Jako jedini v České republice množíme i nosorožce dvourohé a indické, ale i řadu antilop a ptáků.

Fatu poprvé ve výběhu

FOTO ALEXANDRA MLEJNKOVA

* Vraťme se však k nosorožcům. Proč si těchto odchovů - a speciálně mláďete milénia - tak ceníte?

Severní forma nosorožce bílého, bohužel, stojí na prahu úplného vyhubení. V přírodě v jediném národním parku Garamba v Kongu žije posledních 25 zvířat. V zajetí jich je 10, z toho 9 v majetku naší ZOO, která - jako jediná na světě - tohoto nosorožce opakovaně rozmnožila.

S posledním mláďetem se podařilo odchovat čtyři jedince a co víc - matka toho posledního je již sama královédvorskou rodačkou.

Dá se říci, že momentálně je mláďe milénia - samička FATU - neznámějším královédvorským rodákem (být z říše zvířat).

* Opravdu se o ní ví?

Ano, blahopřáli nám z celého světa - např. ze San Diega, Berlína, Duisburgu, ale i ředitel IRI (Mezinárodní nadace nosorožců v USA). Blahopřání přišlo i z Garamby v Kongu a JAR.

Velkým úspěchem je letošní odchov čtyř gepardů. Na snímku zleva ošetřovatelka Iva Vahalová a Iva Hama

* A na scénu vstoupil Internet.

Popularitě nejen u nás, ale i ve světě pomohl především přes tři měsíce trvající „přímý přenos“ na Internetu, který probíhal v naší ZOO poprvé v historii všech patnácti českých zoologických zahrad. Celý přenos realizoval Český rozhlas Praha za nezištné podpory sponzorů.

Vzhledem k tomu, že naše kolekce nosorožců je ve velikosti druhá největší na světě (po San Diegu), chtěli bychom v prvním roce třetího tisíciletí uspořádat celoevropskou konferenci chovatelů nosorožců právě v naší ZOO. Ale to poněkud předbíhám.

* Na jaké pavilony jste pyšní?

Je to pochopitelně „Ptačí svět“, kterému jsme se věnovali ve Vlastivědném čtení již před dvěma lety. Jednalo se o stavbu, jež byla pro nedostatek financí po vybudování základů zastavena, zakonzervována a zdálo se, že nikdy nebude dokončena.

Nakonec jsme ji během 1,5 roku nejen dostavěli, ale vytvořili v České republice jedinečné a novátorské expozice ve formě celoročního „ptačího safari“ a ještě k tomu z tropických oblastí celého světa.

Velikou radostí je skutečnost, že za necelé tři roky provozu jsme v Ptačím světě rozmnožili řadu nesmírně vzácných a zajímavých ptačích druhů. Prvními byli asijská ledňáčka, po nich následovala celá řada dalších.

Jako druzí na světě jsme odchováli mládě jihoamerického příbuzného tukanů arrasari řasnatého. V Ptačím světě se vylihlý i arý hyacintový a mezi poslední úspěchy patří mládě vzácného, obrovského, i tři kilogramy těžkého holuba korunáče šedomodrého, o které se oba rodiče dobře starají. V naší republice se zatím odchov tohoto vyhubením ohroženého opice z Nové Guineje nepodařilo.

* A co původní tropické terárium, které bylo v šedesátých letech největším v Československu?

Pavilon, věnovaný rybám a plazům, byl v rekonstrukci prakticky od roku 1985. Je tedy pochopitelné, že jsme se snažili tuto vleklou přestavbu dokončit. Po statickém posouzení tepelně i světelně nevyhovující střechy v roce 1996 se ale ukázalo, že dostavba bude daleko náročnější, než jsme si původně představovali. Nakonec jsme první třetinu pavilonu zbořili a proto dnešní část, věnovaná mořským nádržím o celkovém objemu přes 20.000 litrů a expozicím malých plazů a obojživelníků, je vlastně zcela novým objektem. Při přestavbě došlo ke zvýšení pavilonu o několik metrů a vznikla velká hala, záměrně podobná pavilonu Ptačí svět.

Přestavbu vnitřních expozic pro krokodýly provedla firma STAFI a generální

Honza Musil s ošetřovatelkou Janou Královou při křtinách servalů.

přestavbu budovy včetně mořských nádrží firma BOOM, obě ze Dvora Králové nad Labem. Odborným garantem, zajišťujícím provoz, byl zoolog RNDr.P. Moucha.

Staronové terárium jsme nově nazvali „Vodní světy“, jelikož je objekt věnován mořským expozicím, systému sladkovodních nádrží, nazývaných tropická řeka a velkým expozicím krokodýlů a zajímavých plazů.

Letos v létě jsme začali chovat v tomto pavilonu i tropické motýly a jsme rádi, že jsme již dosáhli odchovu u několika druhů.

* A co problematická zvířata?

Mezi taková si dovoluji počítat slony. Opravdu vleklým problémem bylo ustájení dospívajícího samce Mootiho, kde hrozilo reálné nebezpečí, že pokud se samec stane agresivním a jeho provizorní ustájení doslova „nevydrží“, může dojít k tragédii. Proto jsme začali pracovat na projektu nového pavilonu pro samce, jehož autorem je O. Munzar z Doubravice. Potřebovali jsme ale zrušit chov ledních medvědů a přemístit medvědy do jiných zoologických zahrad, což se nám po několikaleťm úsilí podařilo.

V loňském roce jsme zásluhou dotace ministerstva životního prostředí tento pavilon postavili, rozšířili výběhy a zbudovali bezpečný výběh pro sloního samce, určený i pro případné napáření samic. A nyní, když samec svůj pavilon akceptoval, nám nezbyvá než věřit, že se staneme první českou zahradou, kde se narodí sluně.

Dalším problémem, který nás velice tížil, bylo trvalé umístění vzácných žiraf Rothschildových na tzv. centrálním zimovišti, které bylo zcela nepřístupné návštěvníkům. Přes předchozí snahy o pouštění těchto zvířat do velkých travnatých výběhů za stávajícím plotem ZOO,

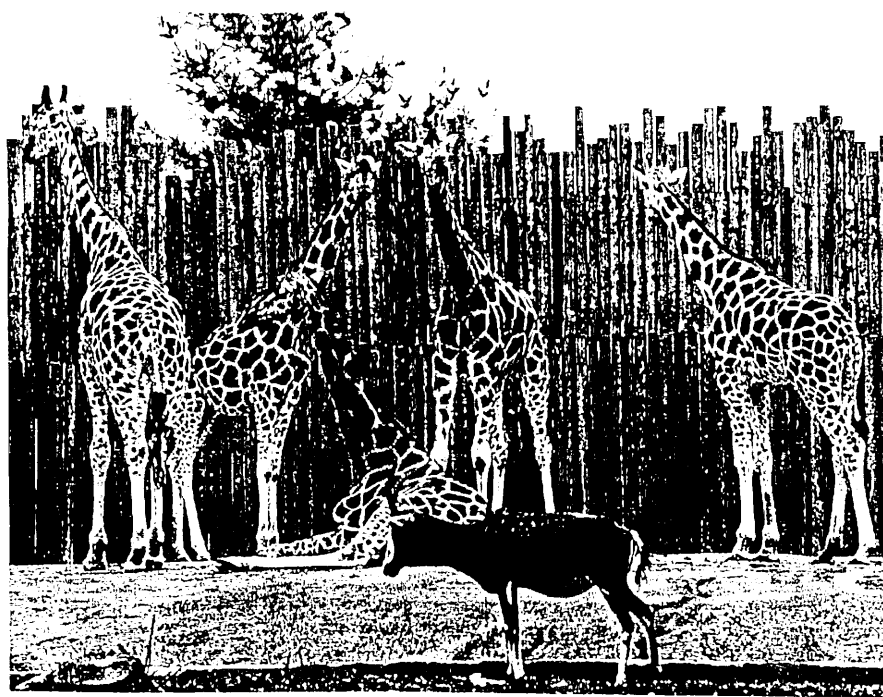

Simon Kiriakouský - autor vítězné kresby v rámci soutěže, vyhlášené na oslavu 3. narozenin nosorožci samičky Nony

vedle pole za parkovištěm ZOO, se toto řešení ukázalo velmi komplikované a neřešící problém ustájení těchto zvířat. A tak jsme hledali nové umístění.

Nakonec se ukázalo jako nejlepší využít budovu tzv. centrálního skladu, který byl od dob socialismu zaplněn mnohdy nepotřebnými zásobami. Více než rok trvala jejich „likvidace“. Zároveň pracoval O. Munzar se zoologem L. Čulíkem na projektu přestavby objektu.

V letošním roce byl v rekordním čase sklad přestavěn na moderní stáj pro žirafy a k ní byly zbudovány dva výběhy (firmami STAFI Dvůr Králové n. L. a Štěpánek Opočno). Žirafy tak získaly nejen význam-

Žirafy Rothschildovy v novém výběhu v dvouexpozici s buvolcem pestrým.

ně větší prostor a došlo tak k výraznému zlepšení podmínek chovu, ale dnes už je také mohou vidět všichni naši návštěvníci. Do té doby jsme je jen těžko mohli přesvědčit, že držíme největší skupinu žiraf na světě (kolem 30 zvířat).

*** Tak mám dojem, že už Vám nic nezbývá?**

Ještě máme spoustu plánů. Jen námatkou vzpomenu, že bychom chtěli přestavět pavilon slonů tak, aby slonice nemusely být vázány. Také se nechceme vzdát záměru nového moderního pavilonu pro lidoopy. A chceme návštěvníkům umožnit i v zimním období pohled na žirafy a nosorožce.

*** A z neviditelných akcí?**

Nejdůležitější pro chod zahrady bylo zbudování nového vrtu pitné vody a postavení nového výměníku v Ptačím světě, který nahradil dezolátní zařízení v teráriu. Slouží k vytápění klasické části zoologické zahrady. Spousta drobných akcí v energetickém a vodním hospodářství nemůže být ani jmenována.

*** A zaměstnanci?**

Samozřejmě, všechna ta práce i úspěchy by nebyly možné bez týmové práce a poctivého výkonu řadových zaměstnanců. Jelikož město neposkytlo pro naše zaměstnance žádné byty (pouze „laskavě“ převzalo v roce 1990 bytové domy, které zoologická zahrada postavila či opravila), snažíme se řešit jejich ubytování v rámci objektů ZOO. Také restaurace U lemura slouží ke stravování pracovníků zahrady a výrazně tím zlepšila jeho standard.

Snažíme se maximálně zahradu popularizovat, spolupracujeme s médii. Novináři, herci, zpěváci, politici i ředitelé významných podniků se stávají kmotry našich nově narozených zvířat.

Výsledkem je zvýšení návštěvnosti, která je jednou z možností získání financí na další rozvoj zahrady.

Ne náhodou již tři roky po sobě dosahujeme nejvyšší provozní soběstačnosti mezi všemi českými zoologickými zahradami. Věříme přitom, že výše vstupného odpovídá nabízenému a že návštěvnost bude výhledově dále stoupat. Svou kapacitou na to naše zahrada rozhodně má.

*** A co naši občané?**

Mrzí mne přístup některých Dvoráků, například že řada občanů našeho města je ochotna jít do ZOO pouze zadarmo. Víím, že v našem regionu nedosahuje průměrný plat takové výše jako v jiných krajích. Proto nabízíme cenově výhodné celoroční vstupenky, permanentky, možnost stát se členem Klubu přátel

Oslavy 3. narozenin samice nosorožce indického Novy Uprostřed generální ředitel TV Nova Vladimír Železný, vlevo moderátorka Paulina Danková, upravo reditelka ZOO Dr. Holecková.

*** Kde vlastně získáváte prostředky na všechny výše zmíněné akce?**

Prakticky vlastními výnosy. Snížili jsme náklady, snažíme se chovat maximálně ekonomicky. Zlepšili jsme služby pro návštěvníky i celoroční nabídku zahrady. S tím souvisí také zvýšení vstupného.

Provozujeme parkoviště a prodejny, máme podíl na všech dalších aktivitách, jakými jsou různé atrakce (vláčky a pod.), patří sem i stravování.

Zavedli jsme nové akce, jakými je např. Vánoční ZOO a Večerní safari.

ZOO a také zajímavé slevy, např. na Vánoční ZOO.

Ještě více mne ale mrzí přístup některých královédvorských škol, které mají jednoznačně minimální vstupné - 10 Kč na žáka a učitelé zdarma. A přesto žijí v našem městě děti, které v ZOO nikdy nebyly. Nerozumím argumentům, že je to do ZOO ze školy daleko.

Myslím si, že bychom měli být pyšní na svou „světovou ZOO“. Uvažme také to, že ostatní musí platit i cestovné, což v případě benzínu je daleko více, než pak vlastní vstupné.

Na druhé straně mne občas zastavují spoluobčané a chválí naši práci. Děkuji jim i jménem dalších pracovníků ZOO, neboť to vše přece děláme i pro ně.

*** Děkuji za rozhovor.**

Ptal se JAN SCHWARZ

*Snímky RNDr. DANA HOLEČKOVÁ
a Ing. TOMÁŠ HAJNÝŠ*

SPECIALIZACE ZOO

Zoologická zahrada Dvůr Králové nad Labem se od sedmdesátých let specializuje na africká zvířata. Základem chovu se stali jedinci odchycení a dovezení osmi expedicemi, zorganizovanými tehdejším ředitelem Ing. Josefem Vágnerem, CSc.

Od té doby se královédvorská kolekce afrických kopytníků stala genobankou těchto druhů mimo Afriku. Ne náhodou bylo z této ZOO zpět do Afriky vyvezeno již třiašedesát buvolů kaferských, deset antilop koňských a dva přímorožci šavlo-rozí.

Zdaleka nejvýznamnější je v zoologické zahradě ve Dvoře Králové nad Labem chov nosorožců. Kolekce čítající obvykle 23 až 26 zvířat ve třech druzích je největší v Evropě a zároveň druhá na světě.

Ne náhodou bylo v roce 1996 změněno logo zoologické zahrady. Jejím symbolem se stala samice severního poddruhu nosorožce tuponosého, v jejímž stínu stojí mládě. Připomeňme jen, že královédvorská ZOO drží a množí i nosorožce dvourohé a indické, v minulosti chovala a množila i jižní formu nosorožce tuponosého.

Královédvorská ZOO jako jediná na světě rozmnožila čtyři formy (tři druhy ve čtyřech poddruzích) nosorožců.

Celkem se zde narodilo již 34 mláďat.

Největšími chovateli nosorožců na světě jsou Wild Animal Park (WAP), patřící k ZOO San Diego a ZOO Dvůr Králové nad Labem.

MLÁDĚ MILÉNIA

Mládě milénia se narodilo 29. června 2000 ve 2.30 hod. v noci po 482 dnech březosti. Jeho narození i první měsíce života, stejně jako první kroky na sluníčko do venkovního výběhu, mohli díky Českému rozhlasu sledovat příznivci v přímém přenosu pěti kamer na internetové adrese: <http://www.rozhlas.cz/mlade>.

Veřejné křtiny mláděte milénia se konaly ve středu 9. srpna 2000. Jeho křtem se stal generální ředitel Českého rozhlasu Ing. Václav Kasík.

Mládě bylo pojmenováno podle majsanské bohyně věčného života FATU - jméno navrhl Ing. Ondřej Bláha z Prahy.

CO ŘEKL

**Prof. Dr. ZDENĚK
VESELOVSKÝ, DrSc.**

V úvodu publikace „Mládě milénia“ napsal mimo jiné:

„Rád bych zde vyzdvihl vynikající chovatelské výsledky zoologické zahrady ve Dvoře Králové nad Labem, zejména pokud se týká africké fauny.

Téměř zákonitě tyto úspěchy vyústily i v narození mláděte nesmírně vzácného severního poddruhu nosorožce tuponosého.

Lze skutečně říci, že se jedná o světový úspěch, a velmi mne nadchla i skutečnost, že narození, mateřské chování nosorožce, postnatální vývoj i tělesné pokroky malého mláděte mohou lidé dokonale a dlouhodobě sledovat na internetu.

Věřím, že si většina pozorovatelů uvědomila, jaký přírodní zázrak mohli vidět a pochopili i význam zoologických zahrad jak pro chov a ochranu živočichů, tak i pro výchovu mladých i dospělých diváků a návštěvníků“.